IDA-TALLINNA KESKHAIGLA

AS Ida-Tallinna Keskhaigla
Ravi 18, 10138 Tallinn
Rg-kood 10822068
Tel 666 1900
E-post info@itk.ee
www.itk.ee

Lapse anesteesia infoleht lapsevanemale või eestkostjale

Kui olete tervishoiutöötajalt saanud tutvumiseks selle infolehe, ootab last tõenäoliselt ees meditsiiniline toiming (operatsioon, protseduur või uuring), mis vajab anesteesiat ehk tuimastust. Infolehe eesmärk on tutvustada anesteesia liike, võimalikke kõrvaltoimeid ja anesteesiaga kaasnevaid ohtusid.

Palun lugege infoleht enne toimingule tulekut tähelepanelikult läbi. Kui infolehe sisu ei ole arusaadav või tekib küsimusi, pöörduge palun selgituste saamiseks arsti poole.

Mis on anesteesia ja kes selle läbi viib?

Sõna „anesteesia“ pärineb kreeka keelest ja tähendab tundetuks muutmist. Anesteesia võimaldab teha protseduure ja uuringuid valutult. Anesteesiat viib läbi eriettevalmistuse saanud arst − anestesioloog. Anesteesia eesmärgiks on tagada lapse heaolu ja ohutus operatsiooni ajal. Anesteesia võib olla kohalik (lokaalne), teatud kehapiirkonda haarav (regionaalne) või üldine (üldanesteesia). Enamik lastele tehtavaid operatsioone viiakse läbi üldanesteesias.

Üldanesteesia kujutab endast hoolikalt kontrollitud teadvusetuse seisundit, mis saavutatakse erinevate ravimite koostoimes. Enne operatsiooni paigaldatakse veeni pehme plastmasstoru (kanüül). Et kanüüli panek oleks võimalikult valutu, asetatakse eelnevalt vastavasse piirkonda valuvaigistav plaaster. Anesteesiaravimid manustatakse kas veeni või antakse suu-nina maski kaudu sisse hingata. Enamiku üldanesteesias läbiviidavate operatsioonide korral on pärast teadvusetuse tekitamist hingamisteede avatuna hoidmiseks ja kaitsmiseks vajalik spetsiaalse kõrimaski (torukujuline mask, mis jääb sügavale neelu) või hingamistoru (suu või nina kaudu läbi häälepaelte hingetorusse viidav toru) asetamine. Seetõttu tuleb teavitada anestesioloogi, kui lapse suus on loksuvaid hambaid.

Vajaduse korral annab anestesioloog enne operatsiooni lapsele rahusteid suu kaudu või pihustatuna ninna.

Pärast operatsiooni viiakse laps spetsiaalsesse ärkamisruumi, tagasi oma palatisse või vajaduse korral intensiivraviosakonda.

Üldanesteesiast ärgates võib esineda külmatunnet ja värisemist, uimasust, lühiajalisi mäluhäireid, harvem iiveldust ja oksendamist. Käsi võib olla veenikanüüli kohalt valulik. Enamasti mööduvad need kaebused mõne tunni jooksul iseenesest või kasutatakse nende leevendamiseks ravimeid. Mõnikord võib pärast hingamistoru või kõrimaski kasutamist olla kurk valus, mis möödub tavaliselt paari päeva jooksul. Võib esineda lihaste valulikkust, mis samuti möödub mõne päevaga. Pärast operatsiooni võib haava piirkond olla valus, selle ennetamiseks ja raviks kasutatakse valuvaigisteid.

Anesteesiaga seotud võimalikud ohud

Tänapäeval on anesteesia ohutum kui kunagi varem, kuid kõik meditsiinilised protseduurid hõlmavad teatud riske. Eluohtlikud tüsistused (südameseiskus, hingamisseiskus, ajukahjustus) on siiski üliharvad. Väga harva (1: 50 000) võib esineda pahaloomulist kehatemperatuuri tõusu (maliigset hüpertermiat). Kõikide anesteesia liikide korral võivad harva esineda allergilised reaktsioonid.

Üldanesteesia korral on võimalik vigastada hambaid hingamistoru või kõrimaski asetamisel ja eemaldamisel.

- Väga harva (enamasti üldanesteesia alguses või lõpus) võib esineda nn ärkvelolekut anesteesia ajal, kui laps on lühiajaliselt ärkvel, aga ei suuda liigutada.
- Üldanesteesia ajal puudub lihaste toonus, mistõttu võib harva esineda asendist tingitud närvikompressiooni, põhjustades mõnes kehaosas nädalaid kestvat tuimust.
- Kuna teadvusetuse korral (ka üldanesteesias) ei toimi organismi tavalised kaitsefunktsioonid, on oht, et maosisu võib sattuda hingamisteedesse ja põhjustada eluohtlikke tüsistusi. Seetõttu on oluline järgida arsti antud juhiseid söömise ja joomise kohta enne anesteesiat.

Üldjuhul on paastureeglid järgmised:

- söömine ja läbipaistmatute vedelike (nt piim, keefir, jogurt, viljalihaga mahl) joomine tuleb lõpetada **6 tundi enne** anesteesiat;
- imikute piimaseguga võib last toita kuni **4 tundi** ja rinnapiimaga kuni **3 tundi enne** anesteesiat;
- selgeid vedelikke on soovitatav anda lapsele juua ka operatsioonipäeval. Nende joomine tuleb lõpetada **1 tund enne** anesteesiat.

Operatsiooni ja selleks vajaliku anesteesia toimumise eeldatava aja ütleb kirurg või anestesioloog. Kui paastureegleid ei ole järgitud, võib ohutuse huvides osutuda vajalikuks operatsiooni edasilükkamine või ärajätmine. Julgustame siiski ülalmainitud reeglit järgides andma lapsele juua ka operatsioonipäeval, kuna liiga pikk aeg joomata võib tekitada ebamugavust, ärevust ja rahutust.

Erakorralistes olukordades hinnatakse individuaalselt riske ning rakendatakse vajalikke meetmeid hingamisteede kaitsmiseks. Siiski jääb alati oht, et mao sisu võib sattuda hingamisteedesse ja põhjustada potentsiaalselt eluohtlikke tüsistusi.

Anesteesiaga seotud riskid on kõrgemad, kui laps põeb mõnda kroonilist haigust (astma, diabeet, südamehaigus vms). Enamikul lastest ei esine mingisuguseid anesteesiaga seotud tüsistusi.

ITK1276

Kinnitatud Aktsiaselts Ida-Tallinna Keskhaigla ravi- ja õenduskvaliteedi komisjoni 27.08.2025 otsusega (protokoll nr 2.2-8/3-25)